

Papa XV. Benedictus'a Hitaplı Kırgızistan'daki Ürkün'ü Anlatan Mektup

Sibel DEMİRCİ¹

Öz

Rusların Türkistan'ı işgali ile başlayan süreçte en önemli hadiselerden birisi 1916'da meydana gelen isyanlardır. Türkistan'ın birçok şehrindeki olaylar Ruslar tarafından kanlı şekilde bastırılmış olup bu süreçte özellikle Kırgızların yaşadığı kıyım ve zorunlu göç "ürkün" adı ile tarihe geçmiştir. Bu dönem Kırgız milli uyanışının, uluslaşmasının simgesidir. Makaleye konu olan ve ürkünü anlatan mektup ise Osmanlı arşivlerinde yer almakta olup 1917 yılına aittir. Müellifi belli olmayan mektup "rapor" adı ile arşiv kayıtlarına alınmıştır. Yaklaşık yedi sayfalık Almanca mektup ve ekinde yer alan Fransızca çevirisi bu manada özgün bir metindir. Zira hadiseler ve Rusya Müslümanlarına dair Batı dünyası nezdinde kamuoyu yaratmayı amaçlayan yabancı dilde hazırlanmış bu rapor bildiğimiz kadarıyla bir ilk olma vasfını taşır. Bu makalede mektubun içeriğine değinilecek olup mektubu yazan kişilerin kimlikleri de dâhil olmak üzere neden Papa'ya gönderildiğine dair tahminlerimiz de yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: 1916 Ayaklanması, Rusya, Ürkün, Papa, Türk Tatar Heyeti

The Letter to Pope XV. Benedictus Narrates the Urkun in Kyrgyzstan

Abstract

The massacre, called "Urkun", which the Kyrgyz were faced with by the Russians in 1916, is one of the symbolic events of the Kyrgyz national awakening and nationalization. The letter, which is the subject of the article and narrates about Urkun, is in the Ottoman archives and belongs to 1917. The letter, whose author is unknown, has been recorded under the name of "report". The German letter of approximately seven pages and its attached French translation are an original text in this respect. As far as we know, this report, prepared in a foreign language, aiming to create public opinion in the Western world regarding the events and the Muslims of Russia represents an avant-garde situation. With this article the content of the letter will be discussed and it also includes our guesses about why it was sent to the Pope besides the identities of the people who wrote the letter.

Key Words: 1916 Rebellion, Russia, Urkun, Pope, Turkish Tatar Delegation

Atıf İçin / Please Cite As:

Demirci, S. (2021). Papa XV. Benedictus'a Hitaplı Kırgızistan'daki Ürkün'ü Anlatan Mektup. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 1989-2007.

Geliş Tarihi / Received Date: 25.06.2021

Kabul Tarihi / Accepted Date: 28.07.2021

¹ Dr. - Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı- sibel.demirci@yok.gov.tr

 ORCID: 0000-0001-6281-1966

Giriş

Rus istibdadı altında, temel haklarından yoksun olarak, ikinci sınıf vatandaş statüsü ile yaşayan Rusya Türkleri, Çarlık yönetimi tarafından 1. Dünya Savaşı esnasında cephe gerisindeki işlerde çalıştırılmak istenmiş, bu talimat 1916 yılında tüm Türkistan'da ayaklanmaya yol açmış, bu ayaklanma Rus orduları tarafından şiddetle bastırılmış, özellikle Kırgızların bu süreçte yaşadığı kıyım ve zorunlu göçleri tarihe *Ürkün* adıyla geçmiştir.

Makaleye konu olan ve genelde Rusya Türklerinin durumunu özelde ise *Ürkümü* konu mektup 30 Eylül 1917 tarihinde Stokholm'de yazılmıştır. Yedi sayfalık Papa'ya hitaplı bu Almanca mektup kamuoyu oluşturma çabası taşır.² Raporun müellifi belli olmamakla birlikte, Rusya Müslümanları İttifakı'nın üyelerince veya bizzat hadiseleri gören, İstanbul yönetimi ile yakınlığı bulunan, Almanca ve Fransızca dillerine hâkim bir kişi tarafından yazılmış olması muhtemeldir. Çalışmada ayrıca bu kişinin kim olabileceği hakkında çeşitli fikirler de beyan edilecektir. Yine raporun Papa'ya hitaplı yazılması yaratılmak istenen stratejik tesir açıdan da önemlidir. Çünkü Papa XV. Benedictus I. Dünya Savaşı'na karşı çıkmış ve savaşın durdurulması için pek çok lider ile görüşmüş hatta bu konuda onlarla ters düşmüş bir din adamıdır. Aynı zamanda savaş esirlerine olan adilane yaklaşımı ile de tanınmaktadır. Böylece mektup ile özelde Kırgızların ürkün hadisesi genelde ise Rusya Türklerinin hali hakkında kamuoyu yaratmaya çalışılmakta aynı zamanda Katolik dünyasının liderinden, Ortodoks Rus Çarlığının yaptığı insanlık dramına karşı yardım istenmektedir.

Kırgız Topraklarının Rusya İmparatorluğu Tarafından İşgali ve Akabindeki Hadiseler

Kırgızların uzun tarihi başkaca çalışmalara konu olacak zenginlikte olmakla birlikte çalışmamız açısından başlangıç olarak Rusların Türkistan topraklarını ilhak ettikleri dönem esas alınmıştır. Rus İmparatorluğu'nun Kırgız topraklarına yönelmelerinin tarihi Kurat'a göre Kırım Harbi'ne (1853-1856) dayanır. Kırım Harbiyle birlikte Balkanlara ve Anadolu'ya olan Rus yayılması durdurulduktan sonra, Rus istilacıları bu defa Türkistan'ı yayılma alanı olarak seçtiler. Türkistan'daki Hanlık sistemi Rus yayılmacılığı için oldukça elverişliydi. XVIII. yüzyıldan itibaren Türkistan'da üç devlet mevcuttu: Hokand Hanlığı, Buhara Hanlığı ve Hive Hanlığı. Türkistan'ın Türk ahalisi Kazak, Kırgız, Özbek, Karakalpak ve Türkmen kavimlerinden oluşuyordu. Hanlıklar ve ahali arasındaki mücadele, skolastik düşüncenin hakimiyeti, güçlü bir devletin bulunmayışı ve göçebe hayat Rusların Türkistan'a girmesini hızlandırdı (Kurat, 2010, s. 366-371).

Türkistan'a giren Rusya İmparatorluğu evvela 1867 yılında Türkistan'a general- vali tayin etmiş, demografik ve ekonomik yapı değiştirilmeye başlanmış, topraklar önce bölgelere sonra da eyaletlere bölünmüştü. Bu görevi yapanlar Polonya'daki, Kafkasya'daki halk isyanlarını yöneten ve acımasızca bastıran M. G. Çernyayev, S. V. İvanov, M. D. Skobelev, A. N. Kuropatkin gibi tecrübeli generallerdi. Adı geçen generallerce önce Kırgız topraklarının etüdü yapılmış, Kırgızistan'ın sulu, verimli topraklarına, sıcak bölgelerine Ruslar yerleştirilmiş, yerel halk zorunlu göçte tabi tutulmuştu. (Dıykanbayeva, 2014, s. 11-116)

Rus hakimiyeti ile toprakları ve malları müsadere edilen ve buralara Rus muhacereti yerleştiren Kırgızlar 1900'lerin başında dağlık arazilere itilmiş ve zorunlu iskân fakirleşmelerine sebep olmuştu. Böylece 1903-1913 arasında Kırgızların nüfusu %7-10 ve malları da %27 nispetinde azalmıştı. Rusların Türkistan topraklarındaki bu yayılmacı politikalarına karşı 1897'de Andican'da bir halk isyanı patlak vermiş, sonrasındaki Birinci Dünya Savaşına kadar olan süreçte birçok isyan gerçekleşmişti. (Türkoğlu, 2019, s.62-64) Baymirza Hayit'e göre Andican'da başlayan bu ayaklanmanın şiddetle bastırılması 1917'nin sonlarına kadar sürmüştü. Muhtemelen Asya ve Afrika'daki milli hareketler tarihi bu korkunç katliamın benzerine şahit olmamıştı. Bu isyanın kanlı şekilde bastırılması, direnişin tesirsiz kalması yerel halkta bir ümitsizliğe sebep olmuş, Rusya İmparatorluğu'nun yıkılmasının içten bir ihtilal ile veya dışarıdan bir askeri yenilgi ile olabileceği inancını doğurmuştu. (Hayit, 2004, s. 208-212)

Ancak bu süreçte Avrupa'da siyasetin değişen seyri Rusya İmparatorluğu'nun sonunu getirecek süreci hazırlıyordu ve bu süreç elbette Kırgızları da etkileyecekti. Avrupa'da liberalizm ve sosyalizmin yükselişe geçmesi ile Panslavist politikalara dayanan Rus emperyalizmine karşı "Marksizm" Rusya İmparatorluğu'nda yayılmaya başladı. 1903'te Rus siyasetinde bir bölünme yaşandı ve Rus Sosyal

² Mektubu Almanca orijinalinden Türkçeye çeviren Ankara Üniversitesi DTCF Fakültesi'nden Ömer Hakan Aydın'a teşekkürlerimi iletirim.

Demokratları “Menşevik” ve “Bolşevik” olarak ikiye bölündü. Bu bölünme toplumsal ve siyasal hareketleri tetikledi, bu mücadele tüm Rusya İmparatorluğu halklarına da tesir etti. (Kurat, 2010, s. 386)

Ekim 1905'te artan toplumsal baskı neticesinde Çar tarafından bir manifesto ilan edilmek zorunda kaldı. Bu süreç gayri Rus milletlerin durumlarında değişikliğe de sebep oldu. Bunun en önemli örneği hiç kuşkusuz Finlandiya'nın otonomisinin Çar tarafından kabul edilmesiydi. Bu durum diğer halklar için de örnek oldu ve akabinde Lehistan'da Rusya İmparatorluğu'ndan tamamı ile ayrılmak için milli hareket başladı. Ukrayna ve Baltık halkları da aynı reaksiyonu göstermeye başladılar. (Kurat, 2010;407) Bu tarihe kadar sadece dini hakları tanınan Rusya İmparatorluğu Türklerinde de şuur dönemi olarak adlandırabileceğimiz yeni bir dönem başladı. Yani yaşanan bu süreç ve tarihi hadiseler halkların talihini de değiştirdi.

Bu fikri dönüşümü yaşanan askeri bir hadise cesaretlendirdi. 1904-1905'te Ruslar “küçük” Japonya'ya karşı yenilmiş, bu yenilgi mazlum milletlere emperyalizm karşısında büyük umut olmuştu. Rus fütuhata planları Japonya'nın gayretli mukabeleleri karşısında akamete uğradı. Çarlık sınırları içerisinde baskıya uğrayan gayri Rusların milli heyecanları kuvvet buldu ve milli kurtuluşa yönelik hareketlenme arttı. Böylece Rusya İmparatorluğu İmparatorluğunun da zaafı açık şekilde tüm dünya tarafından görülmüştü. (Kurat, 2010, s. 389)

Tüm yaşananlar Rusya Türkleri arasında fikri aydınlanmaya, şuura ve kısa süre sonra siyasi manada oluşumlara yol açtı. Yusuf Akçura, İsmail Gaspralı ve Azerbaycanlı Ali Merdan Topçubaşı 8 Nisan 1905'te Petersburg'da buluşarak *Rusya İmparatorluğu Müslümanları Kongresini* toplamak için harekete geçtiler. Bunun için İdil üzerindeki Ninji-Novgorod'da ağustos ayında yapılan panayırda buluşma planlandı. Oka Nehri üzerinde tutulan *Gustav Struve* vapurunda 15 Ağustos 1905'te toplandı. Rusya Türklerinin siyasi, milli, ekonomik sorunları hakkında fikirler paylaşıldı. Toplantıya müteakip kabul edilen esaslar arasında; Rusya Müslümanlarının siyasi, milli ve medeni konularda birleşmeleri gerektiği hususlarında mutabakata varıldı. Bu Kongrede özellikle Tatarlar, Azerbaycanlılar ile Kazan Türkleri öne çıkmıştı. Bu olay Rusya Türklerinin resmî temsilcilerini seçme sürecini başlatmış, seçilen temsilciler ile 1905-1917 yılları arasında beş kongre gerçekleştirmişti. Bu kongreler *müslüman kongreleri*, *müslüman cemiyeti*, *müslümanların resmî nedveleri*, *müslümanların çağışı* gibi adlarla anılmıştır. (Türkoğlu, 2006, s. 96)

Başlıca talepleri Müslümanlar ve Ruslar arasında eşitliğin sağlanması, kişi hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesi, ana dilde eğitim yoluyla toplumun modernleştirilmesi ve dini özgürlüklerdi. Ancak *milli devlet kurma* şeklinde bir söylem açıkça dile getirilmiyordu. Zira Rusya İmparatorluğu Müslümanlarının bu niyet ile hareket edebilecek fikri, maddi bir sermayeleri yoktu ve Çarlık ile mücadele edebilecek askeri kudretleri de mevcut değildi. Fakat Rusya İmparatorluğu Müslümanlarının liderlerinin İstanbul ve buradaki Türkçü çevreler ile olan münasebetleri milli devlet idealini devamlı surette canlı tutmalarına neden oldu. Rusya Türklerinin önde gelenleri bu fikrin tohumlarını Çarlığa ve Bolşevizm'e rağmen ekmişlerdi, günün birinde esaretten kurtulacaklarına olan inançlarını kuşaktan kuşağa aktardılar.

Birinci Dünya Savaşı, Kırgız İsyanı ve Ürkün

Japon yenilgisinin akabinde Rusya İmparatorluğu'nda kırılmaya sebep olan ve tüm halkları ilgilendiren diğer tarihi hadise ise Cihan Harbinin başlamasıdır. I. Dünya Savaşı başlamış ve tüm harcamalar halktan ağır vergilerle karşılanmıştı. Artan ekonomik ve sosyal baskılar neticesinde; 1917 Şubat Devrimi ile Çarlık rejimi yıkılmış ancak umut bağlanan yeni rejim birikmiş sorunları çözmekten uzak kalmıştı. Kurulan Geçici Hükümet (Kerenski Hükümeti) müttefik devletlere vermiş olduğu vaatler dolayısıyla savaşı sürdürmekte ısrarcı oldu. (Sadıgov, 2019, s. 229-268) Savaşın sürmesi Rus toplumunu fazlasıyla hayal kırıklığına sevk ederken, ülke her geçen gün daha çok ekonomik yük altına girdi.

Harita 1. 20. Yüzyılın Başlarında Türkistan³

I. Dünya Savaşı esnasında Avrupa'da Çarlık Rusya birlikleri büyük kayıplar almıştır. Savaşın ilk yıllarında Orta Asya'dan yani Bozkır Genel Valiliği (Kazakistan ile Kırgızistan) ile Türkistan Genel Valiliği (Türkmenistan, Tacikistan ve Özbekistan)'nden hiç kimse askere alınmamıştı (Yavuz ve Topsakal, 2020; 198). Rusya İmparatorluğu, artan savaş yükünü azaltmak için erzak ve işgücü ihtiyacını Türkistan'dan karşılama yoluna gitti. 25 Haziran 1916 tarihinde Çar II. Nicholas imzasıyla "İmparatorluktaki Rus olmayan erkeklerin bereket halindeki ordu bölgesinde savunma inşaatları ve askeri bağlantı yolları kurulması için yapılmakta olan çalışmalara, aynı zamanda devletin savunması için gerekli olan başka her türlü çalışmalara celp edilmesi üzerine" bir ferman yayınlanması ile başladı. (Yavuz ve Topsakal,2020; s.337)

Bu fermana göre; Türkistan ülkesindeki Sırderya, Fergana, Semerkand, Yettisuv ve Kaspiyartı vilayetlerinden 19 ile 43 yaş arasındaki tüm Orta Asya erkeklerinin Avrupa'daki iş alanlarında ve savaş faaliyetlerinde görevlendirilmesine yönelik bir seferberlik gerekiyordu ve sadece Kırgızların 34.874 kişiyi cepheye sevk etmeleri zorunluymuştu. Kara'ya (2011, s. 540) göre isyan 3 aşamada meydana geldi. 4-11 Temmuz 1916 tarihinde Hocent'te isyan kendiliğinden başlamış, 7-28 Ağustos 1916'da silahlı ve kitlesel bir başkaldırıya dönüşmüş, ağustos sonu ve Kasım 1916'ya kadar Çarlık askerleri isyanı kanlı biçimde bastırılmış ve kuzey Kırgızistan halkının çoğunun Doğu Türkistan'a kaçmış, buna da *Ulu Ürkün* (zorlu büyük kaçış) denilmiştir. (Kara, 2011, s. 541) Kırgız Türkleri için bir nevi soykırımın sonuçlanan bu ayaklanmada ölen Kırgızların sayısının bir netlik kazanmamış olmasına rağmen, makalemize konu olan mektupta isyanların başladığı 1916 yılından 1917 Haziranına kadar ölenlerin sayısı 50.000 olarak verilirken asıl ölümlerin yaşandığı Kasım 1917'ye kadar bu sayının söz konusu rakamları aşma olasılığı yüksektir. Yine Zeki Velidi Togan'ın "Hatıralar" isimli kitabında Ali Merdan Topçubaşı tarafından 25-28 Ağustos 1917 arasında Moskova'da Rusya İmparatorluğu Devlet Kongresi'nde yapılan konuşmada "...Çin hududuna atılan, sonra oradan dönen Kırgızlardan 83.000 kişinin öldürüldüğü" bilgisini verir (Togan, 1999, s. 147-148).

1916'da Kazak-Kırgızlar arasında çıkan büyük ayaklanmayı bastırmak için Rusya İmparatorluğu tarafından 35-40 bin Rus askeri bölgeye sevk edilmişti. (Kurat, 1990, s. 512) Ayaklanmayı bastırmak için ayrıca Rus muhacirler de kullanılmıştı. Bu esnada göstermiş oldukları sadakatten dolayı Rus göçmenlerine, Cizzak Sancağı'nda 2000, Yedi-Su bölgesinde 2.510.000 hektar arazi, hediye edilmiştir. 168.000'e yakın Türkistanlı Sibiryaya sürülmüş, 300.000'e yakın Kazak ve Kırgız, Doğu Türkistan'a kaçmak zorunda kalmıştı. Memleket, bir enkaz yığını manzarasını aldı. Ayaklanma, tam hasat zamanında başladığından, açlık baş gösterdi. Ruslar, Rus hâkimiyetine hürmet ve riayet anlamında her yerlinin, bir Rus subayını gördüğünde durması ve diz çökerek selâmlaması için emir çıkardılar. Ayaklanmanın sonucu üzerine Rusya İmparatorluğu'nun sosyal ihtilalcilerinin önderi olan Kerenski, 13 Aralık 1916'da Duma'da, Rus Hükümeti'ni şu şekilde suçladı (Hayit, 2004, s. 210-211).

³ Metinde kullanılan harita F. Yavuz And İ. Topsakal, "1916 Ayaklanmasında Kırgızlar Ve Ürkün Olayı," *Türk Dünyası Araştırmaları*, vol.125, no.247, pp.335-346, 2020

“...Mevcut savaş cephelerinde bir de yeni bir Türkistan cephesi ilâve edildi... Beyler, Türkistan, Kırgız (=Kazak) ve Bozkır bölgeleri, Tula veya Tambovskiy eyaletleri değildir. Bunlara, İngiliz ve Fransızların, müstemlekelelerine bakmaya alıştıkları gözle bakmak gerekir.”

Sonuç olarak 1916 isyanı Türkistan'ın yıllardır maruz kaldığı sömürünün bir sonucuydu. Bu sömürü hem toprakların ve mali kaynakların hem de insan gücü ve emeğinin sömürsüydü. Bu isyan sonuçları ile hem insan kaybına hem de vatan kaybına sebep olmuştur. Ancak bölgedeki demografik ve ekonomik yapıyı değiştiren isyanın Rus İmparatorluğu'na da maliyeti söz konusudur. Nadir Devlet'e göre 1917 İhtilalinin çıkmasını hızlandıran sebeplerden birisinin de bu isyan olması muhtemeldir (Devlet, 1999, s. 243).

Kırgız Kırgınına Papaya Duyuran Mektup

Rusya Müslümanlarının 1905'te görünür hal alan siyasi mücadeleleri, müstakil milli devlet olma yolunda yeterli olmasa da Rusya Müslümanları adına Çarlık Rusya'dan birtakım hakların alınmasını sağladı. Bu haklar Duma'da temsil, ana dilde eğitim ve dini özgürlükler olarak sıralanabilir. Bu hakların yanında Osmanlı Devleti'nin 1. Dünya Savaşı'na girmesi özellikle Rusya İmparatorluğu Türklerinin ileri gelenleri arasında özgürlük umutlarını da arttırdı. Çünkü Osmanlı'nın Doğu Cephesindeki başarısı Rusya Müslümanlarının özgürlüklerine kavuşmaları anlamına geliyordu.

Burada Akdes Nimet Kurat'ın bir tespitine yer vermek önemlidir.⁴ Kurat'a göre Osmanlıların Rusya Türkleri ile ilgili stratejileri 1. Dünya Savaşı'ndan önce de mevcuttu. Zira aslen Kazak Türklerinden olup, Orenburg şehrinde yaşayan ve cemaatin mümtaz şahsiyetlerinden biri olan Muhammed Rahim adlı bir zat, 1877'den bir müddet önce Rusya İmparatorluğu'ndan Türkiye'ye iltica etmiş ve İstanbul'da yerleşmişti. Çerkezler ve Abazaların Şuhum yakınındaki başarılı ayaklanmaları üzerine, Muhammed Rahim Efendi, Kazak (Kırgız)ların da Ruslara karşı ayaklanabilecekleri fikrini gayet mahrem olarak Osmanlı Dahiliye Nezaretine bildirmişti. Böyle bir görüş hattı zatında büsbütün esassız değildi; Rus idaresinden hiç de memnun olmayan Kazak-Kırgızlar, fırsat ve imkân zuhur edecek olursa, Ruslara karşı savaşmaktan geri durmayacaklardı. Ancak onları harekete geçirecek önderlere, para ve silâha ihtiyaçları vardı, işte Muhammed Rahim Efendi hayli kalabalık olan (2-3 milyon) Kazakları harekete geçirmek işini üzerine almak istemiş ve bu yolda Türkiye'nin müzaheretini talep etmişti. Kazaklara diğer Rusya İmparatorluğu Müslümanlarının katılması Rusya'yı daha da zor duruma düşürecekti. Rusya İmparatorluğu'nun müşkül duruma düşmesi Osmanlı üzerindeki askeri baskıyı da hafifletecek ve Balkanlardaki Slavları kışkırtan Rusya İmparatorluğu'na gerekli karşılık verilmiş olacaktı. Mamafih, Osmanlı İmparatorluğu'nun Rusya İmparatorluğu'ndaki "Türkleri-Müslümanları ayaklandırmak" tasarısı o zamanki şartlar içinde imkânsız bir şeydi. Aral Denizi'nin ötesindeki göçebe Kazak- Kırgızların değil, Türkiye sınırlarına çok yakın olan Çerkezler ve Azerilerin dahi silâha sarılmaları çok müşküldü. Osmanlı Padişahının, Müslümanların ruhanî reisi, yani "Halife-i ruy-i zemin" sıfatıyla, Kazak-Kırgız bozkırlarında, Türkistan- da ve İdil Boyunda da adı ve sanı çok büyüktü; fakat bu yolda beslenen saygı ayaklanmaları için kâfi değildi. Mamafih Rus harbi esnasında Müslüman ahalinin sempatilerinin Türkiye'nin yanında olduğuna şüphe yoktur. Fakat Rus ordusunda birçok Müslüman soldat (asker)inin bulunması ve din kardeşleri olan Osmanlılara karşı savaşa katılmaları da acı bir hakikatti; Ancak Müslümanları arasındaki bu Turancı umutlar 1915'te Enver Paşa'nın Sarıkamış yenilgi ile sona erdi (Kurat, 1990, s. 93-95).

⁴ Kurat'ın Türkiye ve Rusya İmparatorluğu kitabında bu yıllarda Türkistan'ın yalnız bırakılmadığına dair çarpıcı bilgiler yer almaktadır. "İttihat ve Terakki Fırkasının "Kafkas Şubesi" kurulmuş ve bunun başına da Hasan Ruşenî Bey getirilmişti. Hasan Ruşenî Bey yalnız Azerbaycan'da değil Türkistan'daki faaliyeti de idare edecekti. Bu maksatla kendisinin 1918 Mart'ında (belki de daha evvel) Bakü'ye gönderildiği anlaşılıyor. "Türkiye Nümayendesi" (Mümessili) sıfatıyla Hasan Ruşenî Bey derhal faaliyete geçmiş ve (galiba zabitlerden) Mehmed Emin Efendi'yi teşkilât kurmak üzere Türkistan'a (her halde Taşkent'e) göndermişti. Ruşenî Bey, Türkistan nümayendesi Abidcan Bey ile Türkistan'a, Türkiye mümessili (nümayendesi veya komiseri) olarak eski Bayburt kaymakamı Yusuf Ziya Bey'i ve bir miktar Türk zabitiğini gönderecekti. Onlar, Türkistan'a (Taşkent'e) varınca hemen bir "Türkistan İttihat ve Terakki Fırkası" kuracaklar ve Türkistan'ın Türkiye'ye bağlanması için hemen faaliyete girişeceklerdi. 20 zabit ile Türkistan'a giden Yusuf Ziya Bey oradaki kıyımı ve karmaşayı gördü. Kırgızistan'daki Rus göçmenleri de Bolşeviklerle iş birliği yapmakta idiler. Bu suretle Türkistan'da Rus adına kim varsa hepsi de Kızıl rejimi benimsemiş gibiydiler. Dolayısıyla Türkistan'daki Müslüman ahalinin başladığı milliyetçi hareketler bu Rus ve Bolşevik kütlesi tarafından bastırılmak isteniyordu.

Doğu cephesinde yenilen Osmanlı'nın kendilerini kurtarma umudu kalmayan Rusya Müslümanları üzerindeki Çarlık baskısı da arttı. Daha önce 1900'lerin başından itibaren İstanbul'da zaman zaman ikamet eden ve Osmanlı İmparatorluğu'nda Türkçülük akımının gelişmesine katkı veren Rusya Müslümanlarının münevverleri bu yenilginin akabinde İstanbul'da ve Avrupa'da kamuoyu yaratma çabasına giriştiler. Bu maksatla heyetler oluşturarak siyasiler ve diplomatlar ile görüşmeler başta olmak üzere, yayın yolu ile kamuoyunu aydınlatmaya, yönlendirmeye çalıştılar. Rusya İmparatorluğu topraklarında yukarıda özetlenen insanlık suçu hadiseler cereyan ederken Rusya Müslümanlarının liderlerinin bu hadiseleri özellikle Avrupa kamuoyuna anlatma niyeti önemlidir. Makalemizin konusu mektup işte böyle bir niyetin ürünüdür. Mektupta özetle; Rusya İmparatorluğu'nun Kırgızların nüfus ve ekonomik yapısını nasıl bozduğu, Eylül 1917'de çıkan hadiselerin sebepleri, yer almaktadır. Mektup, hadiseleri başlatan olayı bir Rus Gazetesinde çıkan habere dayandırarak anlatır. Rus gazetesi *Retsch*—sabık nazırlardan Mildjukoff'un organı— Orta Asya şehirlerinden Saissan'da silahlanan Rus askerlerinin gündüz gözü pazar yerinde, şehrin tam ortasında sulhperver Kırgız topluluğuna saldırdığını ve masum kalabalıklara karşı resmi bir av başlattığını yazmıştı. Bu katliamın sebebi Rus gazetesine göre bir Kırgız'ın bir Rus askerinin kendi parasını gasp etmesine razı olmamasıydı.

Vahşete dair ayrıntıların verilmiş olması mektubu yazanın hadiseleri gördüğü ya da görenlerce bilgilendirildiği izlenimini vermektedir. Mektuba göre; 1917 Haziran'a kadar yaklaşık 50.000 silahsız Kırgız – kadın ve çocuklarda dahildir – katledilmiş, Müslümanların ricası ve talepleri üzerine vilayet yönetimi bir araştırma komisyonu ve bunun yanında silahlı Rus müstemlekeçilerine karşı Kırgızları korumak için askerler göndermiş ancak vilayet idaresi askerlerinin kendileri Kırgızları yok etmeye ve onların mallarını yağmalamaya girişmişti. Mektupta Batı dünyası bu yaşananları görmediği veya görmezden geldiği için eleştirilmekte, Rusların aynı zulmü Finlandiya, Ukrayna, Polonya gibi Hristiyan halklara da yaptığı hatırlatılmaktadır. Böylece mektup sadece Müslümanların haklarını savunmaya yönelik şikayetleri içermemekte, dinden azade İmparatorluktaki tüm halkların karşı karşıya kaldığı zulme vurgu yapmaktadır. Hatta mektubun sonunda barış için dini taassuba karşı duran, iyiliğin evrenselliğine vurgu yapan şu ifadeler yer alır:

Hristiyan Rusya'yı yüzyıl içinde yaptıkları için şikâyet ediyorum, Rusya İmparatorluğu'nun devrimci hükümetini bu vahşeti işlemeye bilinçli olarak devam ettiği için şikâyet ediyorum. Siz Papa hazretlerinin sulh uğrundaki asil çabalarını Allah'ın kutsamasını niyaz ediyorum, o Allah ki yapılan iş iyi olduğu sürece, bunu yapan ister Mekke'nin peygamberini tanınsın ister Nasıralı İsa'yı, O'nun nezdinde eşit derecede iyi kabul edilir.

Yine bu ifadelerden ve mektubun genelinden anlaşılacağı üzere Çarlık Rusya İmparatorluğu ile Bolşevik iktidarın, Korkunç Ivan'dan başlayarak modern demokrat Kerenski'ye kadar Rusların diğer milletlere karşı zulmü hiç değişmemiştir.

Mektubun Müellifi Hakkında

Mektubun izini sürerken bu rapor niteliğindeki metni kimin yazdığı veya yazdırdığına dair tahminlerimiz bizi “Türk Tatar Heyeti” ve onun lideri Yusuf Akçura'ya doğru yönlendirdi. Akçura'nın münevverliği, kamuoyu yaratma misyonu, mektupla eş zamanlı Avrupa'da hatta Berlin'de olması, 1917'nin Ekim ayında Rusya İmparatorluğu'na gönderilmesi, raporun dilinden ve ifadelerinden anlaşılacağı üzere tüm Rusya Türklerinin yaşadığı zulme hakimiyet, bizi bu sonuca götüren en önemli emarelerdir. Akçura'nın yaşamı ve Türk Tatar Heyetinin faaliyetleri ile mektubun zamanlaması ve içeriğinin benzerliği manidardır.

Raporun Akçura'nın da mensubu olduğu Türk-Tatar Heyeti'nin Avrupa'daki faaliyetleri kapsamında yazıldığı düşünülmektedir. Zira Rus istibdadının artması akabinde Müslüman önderlerin Rusya'da yaşama alanı kalmamış, Türkiye'ye ve Avrupa'ya yönelmişlerdi. Bu aydınların önde gelenleri ise şunlardı; Yusuf Akçura, Ahmet Ağaoğlu, Hüseyinzade Ali, Alimcan İdrisi, Zeki Velidi (Togan), Mehmet Emin (Resulzade), Sadri Maksudi (Arsal), Zahir Kadiri (Ugan), Fuat Tuktar ve Ayaz İshaki.

Bu muhacirlerin öncülüğünde 1915'te İstanbul'da “Türk-Tatar Müslümanlarının Haklarını Koruma Komitesi”nin ya da kısa adıyla “Türk-Tatar Heyeti” nin kurulması çalışmaları başlamıştı. Bu örgütün çalışmalarına dair bildiğimiz şeyler az olmakla birlikte içinde yer alan şahsiyetler Komitenin oluşturulma maksadı hakkında bilgi vermektedir. Komitede Yusuf Akçura, Hüseyinzade Ali, Abdürreşid İbrahimov, Ahmed Ağaoğlu, Mükimeddin Beğcen, Çelebizade Mehmed Esad gibi Rusya Türklerinin önde gelen isimleri bulunuyordu. İstanbul'da kurulan bu komite mücadelenin propaganda tarafını yürütüyordu. Yine Yusuf Akçura başkanlığındaki bir heyet Osmanlı ile İttifak halinde olan Devletleri ziyaret etmeye başlamış,

Rusya İmparatorluğu Müslümanlarının mücadelesini Batı kamuoyuna anlatmayı hedeflemişti. Bu gezi sırasında Budapeşte, Viyana, Berlin ve Sofya'ya uğrayan heyet bu başkentlerin her birinde siyasal ve bilimsel çevrelerle temaslarda bulundular. Ülkelerin yetkili makamlarına şikâyet ve talepleri içeren muhtıralar sundular. Akçura ve başkaca üç delegenin imzaladığı bu muhtıra Türk-Tatar toplulukları için şu ifadeler ile bağımsızlık talebi içeriordu. (Georgeon, 1984, s. 97) “*Osmanlı saltanatının ve halifeliğin dostları ve müttelikleri olan Avusturya İmparatoru ve Macar Kralından, Alman İmparatoru ve Bulgar Kralından ve onların kabraman halkından istirham ediyoruz: bizđi Rus boyunduruğundan kurtarınız!*”

Akçura Budapeşte, Berlin ve Sofya'da " Türk-Tatar Müslümanlarının Bugünkü Durumu ve Özlemleri" konulu konferanslar da verdi. Bu konferans metninde Rusya Müslümanları için "kültürel özerklik" (medeni muhtariyet) talebinde bulunuyordu. Bu metin daha sonra Lozan'da yayınlanacaktı. Fransız Dışışleri Bakanlığının Georgeon tarafından değinilen belgesine göre Yusuf Akçura 1916 kışında Almanya'da kalmış, Rusya İmparatorluğu'nun savaşta yenilmesi halinde Tatarlara özerklik tanınması için görüşmeler yapmıştı. Yine Türk-Tatar Heyeti'ni de bünyesine alan Rusya İmparatorluğu'ndaki Azınlık Milliyetler Ligası, Mayıs 1916'da Başkan Wilson'a bir çağrıda bulunarak, baskı altında yaşayan milliyetlerin taleplerini göz önüne almasını ve onların lehine harekete geçmesini istedi. Türk-Tatar Heyeti adına bu telgrafı Abdürreşid İbrahimov, Ahmed Ağaoğlu, Hüseyinzade Ali ve Yusuf Akçura imzalamışlardı. Rusya Müslümanlarının durumu Lozan Konferansının gündemine de geldi. 27-29 Haziran 1916'da Türk-Tatar Heyeti de bu organizasyona katıldı. Paris'te kurulan Milliyetler Birliğinin düzenlediği bu konferansa 23 milliyetin temsilcilerini bir araya getiriyordu. Aslında Milliyetler Birliği Osmanlı ve Avusturya İmparatorluğu gibi çok uluslu İmparatorluğu cezalandırmak maksadıyla kurulmuştu ancak süreç tersine döndü ve bu mecrada en çok şikâyet edilen Çarlık oldu. Rusya Türklerini temsil eden delegelerden bazıları bağımsızlık (Çerkes, Dağistan, Özbek delegeleri), kimileri ise özerklik (Kırgız, Kazak, Kumuk, Tatar delegeleri) talebinde bulundular. Tatar milleti adına konuşan Akçura şu talepleri ileri sürdü: Ortodoks Ruslarla temel siyasal hak eşitliği, Tatar milliyeti için dil, eğitim ve inanç özgürlüğü. Akçura, konferans çalışmalarına koşut olarak, Lozan'da bir de küçük broşür yayınladı. Burada, konferanstan farklı olarak bütün Türk-Tatar toplulukları adına hareket ediyor ve amaçlarının "dini, milli, kültürel kişiliklerini, başka bir deyişle “Kulturnaia Avtonomiia” yı korumak olduğunu belirtiyordu (Georgeon, 1984, s. 90-99).

Akçura Lozan'daki faaliyetlerinden sonra bütünüyle insani bir görev üstlenme yolunu seçiyordu: 1917 yazının sonunda, Osmanlı Hilal-ı Ahmer Cemiyeti tarafından Danimarka ve İsveç'e gönderildi. Rusya İmparatorluğu'ndaki Osmanlı tutsaklarının durumuyla ilgilenenecekti. Rusya İmparatorluğu'ndaki bütün savaş tutsaklarının özgürlüğe kavuşması sonucunu doğuran Ekim Devrimi'nden sonra, Akçura, Brest-Litovsk Barış Antlaşmasını imzalamakla görevli Türk delegasyonuna katıldı. Ardından, Hilal-ı Ahmer Cemiyeti temsilcisi olmak sıfatıyla, önce Petrograd'da daha sonra da Moskova'daki karma tutsak değişim komisyonlarına girdi (Ocak-Şubat 1918) Rusya İmparatorluğu'ndaki Türk tutsakların durumuyla ilgilenmek ve onların dönüşünü sağlamak amacıyla, bir yıl kadar bu ülkede kaldı. Bu bir yıl boyunca, "içsavaş"ın tam ortasında görev yaptı. Rusya'daki tahmini altmış yetmiş bin esir Osmanlı askerinin durumunu raporladı. Bu askerlerin fiziksel durumlarının yanında aileleri ile haberleşmelerinin sağlanması, İsveç ve Danimarka Kızılhaçları ile irtibata geçerek Osmanlı esirlerine nakdi yardımda bulunulması ile İskandinavya yolu ile geri dönen yaralı askerlerin ihtiyaçlarını gidermek için çalıştı (Akçura, 2012, s. 20).

1917 yılının sonuna doğru İsveç'e Hilali Ahmer görevlisi olarak gönderilen Yusuf Akçura'nın dışında bu mektubu yazabilecek bir diğer kişinin ise Abdürreşit İbrahim olduğu düşünölmektedir. Abdürreşit İbrahim bir Tatar Türküdür ve kendisini Rusya Müslümanları davasına adanmış bir aksiyon adamıdır. Abdürreşit İbrahim'in Berlin'de iken Stockholm'de kurulmuş olan *Rusya'daki Yabancı Milletler Cemiyeti*'nin Rusya Müslümanları temsilcisi tayin edildiğini ve Mayıs 1917'de Berlin'den Stockholm'e geçtiğini biliyoruz. (Aksoy, 2019, s. 70) Teşkilat-ı Mahsusa Teşkilatı ile irtibatlı olan İbrahim'in muhtemelen bu faaliyetleri için finansal desteği de mevcuttu. Bu bilgiler ışığında mektubun bitiminde *Eylül 1917 Stockholm* ibaresinin bulunması, bu tarihte hem Akçura'nın hem de İbrahim'im, Stockholm de bulunmaları iddiamızı güçlendiren emarelerdir.

Ayrıca Abdürreşit İbrahim'in hayatı hakkında Aksoy tarafından yapılan çalışmada; Abdülkadir İnan'ın 1967'de yazdığı bir makalede Abdürreşit İbrahim'in Hıristiyanların lideri papaya bir mektup yazdığından bahsedilmektedir. Bu alıntı mektubun müellifi hakkından neredeyse kesin bir kanaate varmamızı sağlar. Mektup Türk-Tatar Heyeti'nin bir çabasıdır, Akçura ve İbrahim tarafından yazılmıştır ve Osmanlı Devleti'nin istihbarat organının bu mektuptan haberdar olması kuvvetle muhtemeldir.

Peki rapor neden Papa Benedict'e gönderilmişti? Bu konuda herhangi bir akademik yayında bilgiye rastlanılmamakla birlikte basına yansıyan bir haberin içeriği sorumuzu açıklayıcı mahiyettedir. Haberde; Benedict'in savaş aleyhinde olduğu ve bu sebeple Avrupa'nın önde gelen liderleri ile ters düştüğü hatta savaş aleyhtarı bildiri gönderdiği 1. Dünya Savaşı esnasında Türk esirlerine yardım ettiği bilgisi yer almaktadır. Papa'nın savaş sırasında özellikle Türk savaş esirlerine iyi davranılması için İngiliz, Fransız ve İtalyanlar nezdinde girişimleri de olmuş, hatta Papa'nın Basra'da Türk yaralıları için bir hastane kurulmasına önayak olduğu bilinmekteydi. Papa'nın bu yardımları dolayısıyla, Osmanlı hükümetinin katkısı ile İstanbul'da bulunan Katolik Katedrali olan Saint Esprit'in avlusuna heykeli dikildi.⁵

Elbette ki Papa'ya hitaplı bu mektubun stratejik veçhesi de mevcuttur. Zira tüm Ortodoks dünyanın ruhani liderliğini üstlenen Rus İmparatorluğu'na karşı Katolik dünyanın liderinden yardım istemek diplomatik bir amacı da barındırır.

Sonuç

Eylül 1917'de yazılmış olan bu mektup, Rusya İmparatorluğu'nun egemenliği altında yaşayan milletler hakkında önemli bilgileri içerir. Mektupta özellikle 1916 yılında Kırgızlara yapılan kıyım anlatılsa da diğer Türk yurtlarının yaşadığı acılara da yer verilmektedir. Mektubun aslında bir istihbarat raporuna benzeyen içeriği, Papa'ya yazılmış olması, Almanca olarak kaleme alınması ve yardım talebi içeren samimi dili ile kurgusu onu özgün, tesirli kılmaktadır. Mektubun bu özellikleri yazarını bulma konusundaki merakı da beraberinde getirmiş, bu maksatla yapılan araştırma mektubun Türk-Tatar Komitesi çalışmaları kapsamında, Yusuf Akçura veya Abdürreşit İbrahim tarafından yazıldığı ihtimalini ortaya çıkarmıştır.

İçeriği ve müellifleri ile mektup, Rusya Türklerinin 1917 sonrası tarihine de ışık tutmaktadır. Rusya Müslümanları, tarihi zorunluluklar sebebiyle Batı'daki siyasal ve diplomatik figürler üzerinden bir kamuoyu yaratma çabası içerisine girmişler, vatanlarını terk ederek bu amaçla örgütlenmişlerdir. Akçura'nın ve İbrahim'in yaşamları bu minvalde önemlidir keza onların mücadelesi ve davalarını bilmek mektubu anlamak manasında kıymetlidir.

Etik Beyan

"Papa XV. Benedictus'a Hitaplı Kırgızistan'daki Ürkün'ü Anlatan Mektup" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırma doküman incelemesine dayalı olarak yapıldığından etik kurul kararı zorunluluğu bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akçura, Y. (2012). *Birinci Dünya Savaşı sonrası Rusya'da Esaret Yılları* (Sadeleştiren: Mehmet Karataş). Balıkesir: Altın Post Yayıncılık.
- Aksoy, N. (2019). *Abdürreşit İbrahim'in düşünce dünyası ve gelişimi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Genel Türk Tarihi A.B.D, Ankara.
- Caferoğlu, A. (1988). *Türk kavimleri*. İstanbul: Enderun Yayınevi.
- Dişkanbayeva, M. (2014). 1916 yılındaki Kırgız millî mücadelesi: Ürkün. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(3).
- Georgeon, F. (1986). *Türk milliyetçiliğinin kökenleri-Yusuf Akçura (1876-1935)*. Ankara: Yurt Yayınları.
- Gündoğdu, A. (2011). *Kırgızistan: Dün, Bugün, Yarın*. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları, Ankara.
- Hayit, B. (2004). *Türkistan devletlerinin millî mücadeleleri tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Kara, F. (2011). 1916 Kırgız büyük isyanı: Ürkün, *Turkish Studies -International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume 6/2 Spring*
- Kurat, A.N. (1990). *Türkiye ve Rusya İmparatorluğu*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları/1194.
- Kurat, A.N. (2010). *Rusya imparatorluğu tarihi, başlangıçtan 1917'ye kadar* (5. Baskı). Ankara: T.T.K Yayınları.
- Omorov, T. (2018). *Kırgız seçmelerine göre Türk boyları* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sadıgov, R. (2019). Bolşeviklerin geçici hükümeti devirme girişimi: 1917 Temmuz ayaklanması. *Tarih İncelemeleri Dergisi* XXXIV / 1.

⁵ I. Dünya Savaşı 1918'de sona erdikten sonra İstanbul'da Atı Gazetesi papanın bir heykelinin dikilmesi için kampanya başlattı. Harbiye'deki Notre Dame de Sion Lisesi'nin içindeki İstanbul'un en büyük Katolik Katedrali olan Saint Esprit'in avlusuna heykeli dikildi. Heykel İtalyan heykeltıraş Enrico Quattrini tarafından tamamlandı. Heykel 11 Aralık 1921 tarihinde törenle açıldı. Papa ile ilgili haberin tamamı için bkzn. <https://www.haber7.com/yasam/haber/87823-papa-heykelinin-sponsoru-vahdettin> (Erişim Tarihi:28.06.2021)

- Solak, F. (2004). Kırgızistan ile ilgili Türkçe bibliyografya (1928-2003). *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 67-115.
- Togan, Z. V. (1999). *Hatıralar*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Türkoğlu, İ. (2019). Kırgızlar. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Gözden Geçirilmiş 3. Basım). Ek-2. Cilt, s. 62-64
- Yavuz, F. ve Topsakal, İ. (2020). 1916 ayaklanmasında Kırgızlar ve Ürkün olayı, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 125(247), 335-346.

EXTENDED ABSTRACT

This letter, written in September 1917, reveals the situation of the Russian Turks before the Tsarist. In the content of the letter, in addition to the massacre that happened to the Kyrgyz people in 1917, the suffering of other nations on the borders of Russia is also witnessed. The content of the letter which is actually like an intelligence report, the fact that it was written to the Pope, that it was written in German and French apart from Turkish and its sentimental language which includes a call for help, make it unique. Finding out for what purpose and by whom the letter was written is a priority for understanding and evaluating the original information it contains. Based on the work we have done on this subject, it is concluded that the letter is a product of the work of the "Turkish-Tatar Committee" and was written by two Tatar Turks, Yusuf Akçura and Abdürreşit İbrahim.

After his activities in Lausanne, Akçura chose to undertake a purely humanitarian mission: at the end of the summer of 1917, he was sent to Denmark and Sweden by the Ottoman Red Crescent Society. He would deal with the situation of Ottoman prisoners in Russia. After the October Revolution, which resulted in the liberation of all prisoners of war in Russia, Akçura joined the Turkish delegation tasked with signing the Brest-Litovsk Peace Treaty. Then, as the representative of the Ottoman Red Crescent Society, he joined the mixed prisoner exchange commissions first in Petrograd and then in Moscow (January-February 1918). left. He served for this one year, in the midst of the "civil war".

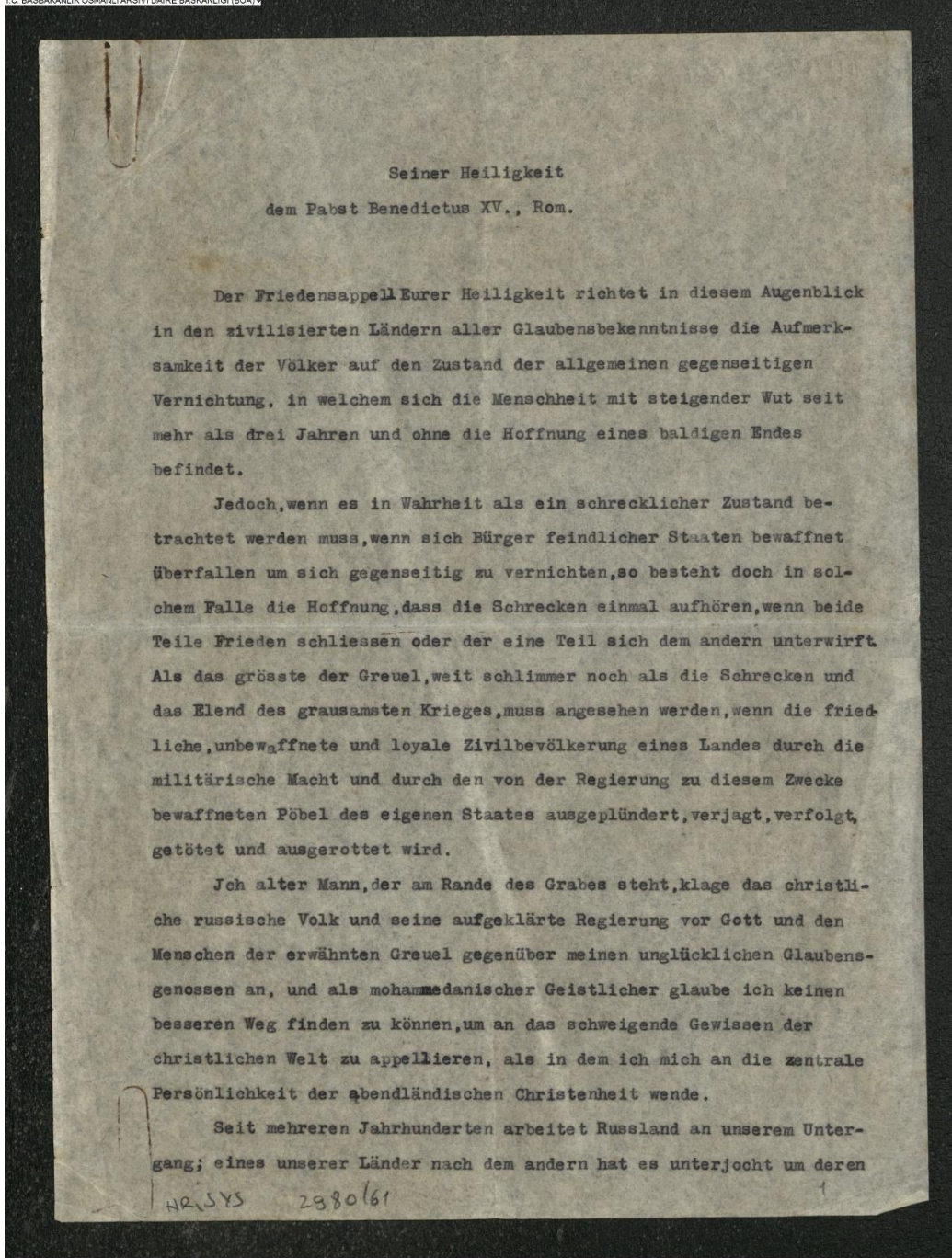
It is thought that Yusuf Akçura, who was sent to Sweden as a Hilali Ahmer officer towards the end of 1917, and another person who wrote the letter, was Abdürreşit İbrahim. Abdürreşit İbrahim is a Tatar Turk and a man of action devoted to the cause of Russian Muslims. It is known that Abdürreşit İbrahim moved from Berlin to Stockholm in May 1917 when he learned that he was appointed as the representative of Russian Muslims to the League of Foreign Nations in Russia, which was established in Stockholm, while he was in Berlin.

The course of the letter extending to the work of the Tatar-Turkish Committee and Yusuf Akçura also sheds light on the history of the Russian Turks in 1917 and after. In addition, this letter, which points to the cooperation and field of activity of the Russian Muslims Alliance before the collapse of the Tsarist regime, is also valuable in that it shows the Ottomans' interest in the Turkish people, especially the Kyrgyz, who were prisoners of Russia during the war. This issue has also a great importance in terms of the sensitivity and the information it conveyed to the problem of "Urkun", which is an important mile stone in the history of the Kyrgyz national awakening. As it can be understood from the content of the letter, it is also necessary to mention the aspect that shows the attitude of the Muslims of Russia after the February Revolution and before the Bolshevik Revolution. The effort to create a public opinion in favor of the Turkish people, especially the Kyrgyz oppressed, through political and diplomatic figures in the West, in the uncertain environment of the Provisional Government period in Russia is remarkable. The Tatar-Turkish Committee, which is the intellectual side of the Muslims of Russia, undertakes this task and organizes in this way. The personalities and private lives of Akçura and Abdürreşit İbrahim are important in this respect.

So why was the report sent to Pope Benedict? Here, too, Benedict's attempts to be against the war and to help Turkish prisoners draw attention. It is known that the Pope opposed World War I and clashed with the leading leaders of Europe, made dozens of attempts to stop the war, and even sent a statement. During the war, the Pope had some attempts by the British, French and Italians to treat Turkish prisoners of war well. It was even known that the Pope initiated the establishment of a hospital for the Turkish wounded in Basra. These initiatives and Akçura's work for Turkish prisoners and his official duty match. It is probable that he knew about this inclination of the Pope. It is also possible that the person who wrote the letter was aware of the balance of Catholic and Orthodox relations.

Ekler

Resim: Kırm, Astarhan, Türkistan, Taşkent ve Kırgızistan'da Ruslar Tarafından Kırgızlara Karşı İcra Olunan Saldırı ve Tahribatın Önlenmesi Ricasına Dair Papa XV Benedict'e Takdim Olunan Eylül 1917 Tarihli Almanca Rapor ve Türkçe Çevirisi.

HR.SYS.02980.00061.001

Bevölkerung vom Erdboden zu vertilgen.

Es hat die Krim - Tataren zum Teil ausgerottet, zum Teil aus dem Lande ihrer Väter in die Fremde getrieben, um den kümmerlichen Rest widerstandslos brutalisieren zu können.

Nachdem es die grössere Hälfte der Kasan = und der Astrachan = Tataren sowie der Völkerschaften des Wolga-Bulgariens vernichtet hatte, hat Russland die Reste dieser Völkerschaften einer Jahrhunderte langen Knechtung und Verfolgung auf allen Lebensgebieten ausgesetzt.

Es zerstörte das turanische Königreich Sibirien, um die Völker dieses Landes teils mit den barbarischen Mitteln auszurotten, teils in unwirtliche Gegenden zu vertreiben, wo sie der kulturellen Degradation, der physischen Degeneration, der grausamsten ökonomischen Ausbeutung und politischer Unterdrückung preisgegeben waren und sind. Das Land, das man den Einheimischen raubte, wurde zur welthistorisch berühmtesten Verbrecherkolonie gemacht, in welchem der Abschaum der russischen Verbrecherwelt Jahrhunderte lang auf Kosten der unterdrückten Reste der Ureinwohner die Rolle einer herrschenden und privilegierten Bevölkerungsgruppe spielte.

Dasselbe Russland brach unter zahlreichen Feldzügen und Strafexpeditionen von echt assyrischer Grausamkeit die Widerstandskraft der ritterlichen Bashkiren, um ihr Land unter russische Abenteurer und Regierungsgünstlinge zu verteilen, während die beraubten und unterdrückten Ureinwohner massenweise an Hunger und Elend zu Grunde gingen.

Russland führte eine Jahrzehnte langen Kampf gegen die Freiheit der Bergvölker des Kaukasus, deren Trümmer jetzt in der Fremde vegetieren müssen, während ihre Heimat geknechtet, ihre Brüder vernichtet und ihr Land von der russischen Regierung an fremde Kolonisten verteilt worden ist.

Als letztes Opfer in dieser langen Reihe unterjochter Länder und gemordeter Völker kam das vor einem Menschenalter eroberte Turkestan, dieses alte türkische Kulturzentrum und noch während des Mittel-

HR.SYS

2980/61

2

alters ~~man~~ eines der zivilisiertesten Länder der Welt. Die Geschichte der kurzen russischen Herrschaft in Turkestan ist aber bereits ebenso wie die Geschichte der übrigen unterdrückten Provinzen Russlands, ein trostloser Bericht der Knechtschaft, der Brutalität, der Ausbeutung und der Greuel, deren Ende für die gepeinigte Bevölkerung noch immer nicht abzusehen ist.

Auch der Sturz des fluchbeladenen alten Regimes hat die verzweifelte Lage der unterdrückten Völkerschaften Russlands in keiner Weise verbessert; die Berichte dieses letzten Sommers reden von derselben grausamen Verfolgung und erbarmungslosen Vernichtung der schutzlosen Bevölkerungen, wie dies dem russischen Volkscharakter und seinem traditionellen Hass gegen alle andern Völker entspricht.

In der Semiretschensk - Provinz von Turkestan wird nach dem Bericht des Kirgisen-Repräsentanten Kassymbrakof an den Mohammedaner Rat Russlands die traditionelle russische Nationalitätenpolitik auch unter dem neuen Regime fortgesetzt, das heisst, die Kirgisen mit Gewalt aus ihren Oasen in die Wüste oder in die unwirtlichen Berge vertrieben und das geraubte fruchtbare Land unter russischen Bauern und ~~Kosaken~~ Kosaken verteilt. Industrielle Anlagen, Mühlen, Kulturanstalten, welche den Kirgisen gehören, werden dem Erdboden gleichgemacht; ihre Gärten werden von den Kosaken niedergehauen, die Häuser niedergerissen und auch die Gräber der Toten zerstört. Das auf diese Weise "frei" gemachte Land verteilen die Russen unter einander. Wenn sich die vertriebenen Besitzer in die Nähe ihrer früheren Wohnorte wagen, werden sie überfallen, mit Schlägen misshandelt, ihrer letzten Kleidungsstücke beraubt und wie die wilden Tiere aus Flinten beschossen. Das Ganze geschieht unter den Augen der Petrograder Revolutionsregierung, seiner örtlichen Kommissare und des lokalen russischen Arbeiter- und Soldatenrates, die alle rechtzeitig über die Vorfälle benachrichtigt worden sind.

Die russische Zeitung "Retsch" - das Organ des früheren Ministers Miljukoff - berichtet aus der zentralasiatischen Stadt Saissan, dass

HR.SYS 2980/61 3

dort bewaffnete russische Soldaten am hellen Tage und auf dem Markt-
platze, mitten in der Stadt eine friedliche Kirgisenmenge überfielen
und eine förmliche Jagd auf die schutzlose Menge anstellten; als
Opfer ihrer Flintensalven blieben viele Verwundete und Tote auf den
Strassen liegen. Als Ursache dieses Massakres gibt das russische Blatt
an, dass ein Kirgise sich geweigert hat sich von einem russischen Sol-
daten Geld erpressen zu lassen. Das Organ Miljukoffs ("Retsch" vom
8. September 1917) konstatiert, dass eine mohammedanische Depesche nach
Petrograd über diesen Vorfall gar keine Folgen gehabt hat. Dabei charak-
terisiert dasselbe russische Blatt die Kirgisen als ein "gutes, ehrli-
ches und friedliches Volk" und als die "eingeborene, im höchsten Grade
anständige Bevölkerung des Landes". Über das weitere Schicksal dieses
Volkes, von dem auch das soeben zitierte führende Organ des russischen
Imperialismus nichts als Gutes nachsagen ^{kann}, gibt näheren Aufschluss ein
Bericht des Repräsentanten der Mohammedaner Russisch-Zentralasiens
Herr Chodschajef aus Taschkent. Er berichtet auf dem II. allrussischen
Mohammedanerkongress wie folgt: die Ausrottung der Mohammedaner wird
fortgesetzt wie unter dem alten Regime. Nachdem der Generalgouverneur
Kuropatkin zu diesem Zwecke Waffen unter die russischen Kolonisten
ausgeteilt hatte, wird die Metzelei immer grösser. (General Kuropatkin
wurde aus diesem Grunde von den Mohammedanern angeklagt, aber vom
russischen Gericht des neuen Regimes freigesprochen). Das Resultat
ist, dass bis Ende Juli dieses Jahres (1917) bereits etwa 50.000 waf-
fenloser Kirgisen - Frauen und Kinder eingerechnet, niedergemetzelt
sind. Auf die Bitten und Forderungen der Mohammedaner schickte die
provisorische Regierung eine Untersuchungskommission und Soldaten
zum Schutze der Kirgisen gegen die bewaffneten russischen Kolonisten
aus. Aber die Soldaten der provisorischen Regierung begannen selber
die Kirgisen auszurotten und ihre Habe zu rauben; um zu beweisen
dass die Kirgisen keinen Schutz auch bei der provisorischen Regierung
finden können, töteten dieselben zum Schutze der Kirgisen eigens aus-

HR.SYS

2980/61

4

gesandten Regierungssoldaten vor den Augen der erwähnten offiziellen Untersuchungskommission der provisorischen Regierung 200 Personen in der Nähe der Stadt Pischbek und an einem andern Ort 40 Personen.

Wenn man auf dem Wege nach Przewalsk fährt, so sieht man auf beiden Seiten des Weges Massen von Leichen - Männer, Frauen und Kinder, stellenweise sogar ganze Leichenhaufen. Das alles ist das Werk russischer Soldaten und Kolonisten. Das Elend der verfolgten Bevölkerung ist unbeschreiblich; zahllose aus ihren Wohnsitzen vertriebene Kirgisen sterben des Hungers in der Wüste oder in den Bergen. Die Mohammedaner haben sich wiederholt an die provisorische Regierung, an den Rat der Arbeiter- und Soldatendeputierten und an die lokalen Behörden gewandt - aber alles vergeblich.

Der Repräsentant des Semiretschensk-Gebietes, Sabir Jussupof bemerkte auf dem Kongresse zu diesem Bericht: "Ich bestätige alles das, was Chodshajef berichtet hat und teile nur noch folgendes mit: die Regierungskommissariate des Bezirkes Saissan verhafteten eine Menge wohlhabender Mohammedaner und liessen sie nachher wieder frei, nachdem sie je 5000 - 15000 Rubel Geld erhalten haben"...

Dies sind die Methoden der Jahrhunderte langen ~~Expansionen~~ russischen Expansion von dem Oberlauf der Wolga - die ja nur zum kleineren Teil ein russischer Fluss ist - nach dem Osten.

Im christlichen Abendlande hat man bisher von dem 400jährigen imperialistischen Vernichtungszug Russlands gegenüber dem turanischen Orient nichts gewusst oder nichts wissen wollen. Angefangen von Jwan dem Grausamen bis zum modernen Demokraten Kerenski fanden und finden im russischen Völkergefängnis zahllose Torturen und Morde an den unterworfenen Völkerschaften statt - aber nur Gott und die Weltgeschichte kennen sie. Die meisten der Opfer schweigen für immer, und das christliche Abendland, welches Russland als gleichberechtigten zivilisierten Staat anerkannt und damit die Mitverantwortlichkeit für alle russischen Verbrechen übernommen hat, hat nie ein Wort zu

HR-SYS

2980/61

5

unserem Schutze gesprochen.

Auch in Europa tritt das moskovitische Russland seinen unglücklichen Opfern gegenüber mit wilder Grausamkeit auf. Man braucht nur auf die Geschichte der russischen Herrschaft in Esthland oder Finnland, in Polen oder in der Ukraina hinzuweisen. Man braucht sich nur der barbarischen Roheiten zu erinnern, welche noch vor einigen Wochen von den russischen Soldaten an der katholischen und uniirten Zivilbevölkerung der Stadt Kalusch begangen worden sind und welche nach dem Bekenntnis der offiziellen russischen Armezeitung (*Артиль и флотъ императорской Россіи* - "Armee und Flotte der freien Russlands") darin gipfelten, dass russische Soldaten den Frauen Brüste und Hände abschnitten oder kleine Kinder in Stücke rissen u.a.m.-

Aber alle diese grausamen Verbrechen erscheinen unbedeutend gegenüber dem, was Russland im Laufe der letzten Jahrhunderte im turanischen Osten getan hat. Die "Fremdvölker" von der Wolga bis zum Baikalsee sind bereits zum grössten Teil vernichtet und die fortschreitende Vernichtung der Völker zwischen der Wolga und dem Amu - Darja können wir noch heute als Zeugen miterleben.

Das zivilisierte und christliche Abendland ist bis zu dieser Stunde ein schweigender Zeuge jener schrecklichen Verbrechen gewesen; es wird vielleicht weiter schweigen. Ich aber kann nicht länger schweigen und deswegen möchte ich so laut rufen, dass es im Lärm des Weltkrieges gehört werden soll: es gibt noch grässlicheres als alle Schrecken eines Weltkrieges, in welchem bewaffnete Männer feindlicher Staaten einander bekämpfen. Dies ist, wenn der eigene Staat mit bewaffneter Macht gegen eine schutzlose und loyale Zivilbevölkerung wüthet um sie erbarmungslos zu vernichten.

Ich klage das christliche Russland an, dies im Laufe von Jahrhunderten getan zu haben und ich klage das aufgeklärte revolutionäre ~~Russland~~ Russland an, dies auch jetzt mit Bewusstsein weiter zu tun.

HR.SYS

2980/61

6

-7-

Auf das edle Friedenswerk Eurer Heiligkeit aber rufe ich den Segen Allahs herab, vor dessen Augen die guten Werken gleich gut sind, ob sie nun ausgehen von den Bekennern des Profeten von Mekka oder von denen des Jesus von Nazareth.

Stockholm, September 1917.

HR.SYS

2980/61

7

HR.SYS.02980.00061.007

Papa XV. Benedictus Hazretlerine, Roma

Siz Papa cenaplarının bu andaki sulh çağrısı, bütün medeni memleketlerde her itikattan halkların dikkatini insanlığın giderek artan bir öfkeyle üç yıldan fazla bir süredir içinde bulunduğu ve hemen sonlanmasına dair bir umuttan mahrum olduğu genel karşılıklı yok oluş durumuna celbetmiştir.

Ancak hakikatte düşman devletlerin yurttaşlarının birbirini yok etmek maksadıyla silahla mücehhez halde karşılıklı saldırıya geçmesinin korkunç bir durum olduğu düşünülürse, böyle bir vaziyette ya her iki tarafın barış imzalaması, ya da bir tarafın diğer tarafa ram olması korkuların sonlanması umudunu doğurabilir. Acımasız savaşların korku ve eleminden çok daha kötü olan ve en büyük vahşet olarak görülmesi gereken şey ise bir memleketin sulhperver, silahsız ve sadık sivil nüfusunun askeri bir kuvvet ve o memleketin idaresinin bu amaçla silahlандırıldığı avam tarafından yağmalanması, kovulması, takip edilmesi, öldürülmesi ve yok edilmesidir.

Ben bir ayağı çukurda olan bir ihtiyar adam olarak Hristiyan Rus halkını ve kendisinin aydınlanmış idaresini, yukarıda bahsedilen zulümleri bedbaht mümin yoldaşlarıma işleyen insanları Tanrının huzurunda şikâyet ediyorum ve Müslüman ulemasının bir azası olarak Hristiyan dünyanın sessiz bilincine çağrıda bulunmak için batı Hristiyanlığının merkezindeki şahsiyete başvurmaktan daha iyi bir yol olmadığına inanıyorum.

Uzun yüzyıllardır Rusya İmparatorluğu bizim çöküşümüz için çalışmaktadır; içinde yaşayan halkları yeryüzünden silmek için diyarlarımızı sırayla boyunduruk altına almıştır.

Kırım Tatarlarının bir kısmı yok edildi, bir kısmı da atalarının topraklarından sürüldü. Buradaki maksat geride sefil halde bulunanları mukavemet gücünden mahrum bırakıp onlara gaddarca davranabilmektir.

Kazan ve Astrahan'ın en büyük nüfusu olan Tatarlar ve keza Volga Bulgarları yok edildikten sonra, Rusya İmparatorluğu bu halkları bir yüzyıl süren köleliğe mahkûm ederek bütün yaşam alanlarının haricinde bıraktı.

Sibirya Turan Krallığı yıkıldı, bu toprakların halkları kısmen barbarca vasıtalarla yok edildi, kısmen de çorak bölgelere gönderilerek kültürel ve fiziki yozlaşmaya terk edildi ve onlar acımasız bir iktisadi yağmayla siyasi baskının altında kaldılar. Otokton halkların yağmalandığı topraklar dünya tarihine çirkin bir nam salan suç kolonilerinin eline geçti, Rus yeraltı dünyasının sefil kesimleri yerel halkların zararına asırlarca idareci ve iltimaslı halk grupları olarak rol oynadılar.

Aynı Rusya İmparatorluğu çok sayıda sefer ve cezalandırma harekâtlarıyla emsali yalnızca Asurlarda görülebilecek bir zalimlikle süvari Başkurtların mukavemet gücünü kırdı. Bu seferler yağmalanan ve zorbalığa maruz kalan yerel halk kütleli halde açlık ve elem içinde yok olmaya yüz tutarken onların topraklarını Rus maceraperestlerinin ve hükümet taraftarlarının arasında bölüştürmek amacını taşıyordu.

Rusya İmparatorluğu, Kafkas dağ halklarının özgürlüklerine karşı on yıl süren bir savaş sürdürmüş, bu halkların bakiyeleri, kardeşleri yok edilmiş ve vatanları boyunduruk altına alınmış iken ve toprakları Rus yönetimi tarafından yabancı müstemlekecilere peşkeş çekilmişken şimdi hariçte yaşam mücadelesi vermektedirler.

Bu uzun boyunduruk ve ölüm silsilesindeki memleketlerin ve halkların sonucusu yaklaşık bir insan ömrü süresi öncesinde fethedilen Türkistan'dır. Burası henüz Ortaçağlarda bile dünyanın medeni toprakları arasında bulunan bir yerdir ve Türk kültürünün eski merkezidir. Rusya İmparatorluğu'nun Türkistan'daki kısa hâkimiyetinin tarihi ise şimdiden Rus mezaliminin altında ezilmiş diğer vilayetlerin tarihinden farksızdır: bu tarih, serencamı işkence altındaki halk için hâlâ göz ardı edilen köleliğin, zulmün, yağmanın ve gaddarlığın kasvetli bir rapordur.

Lanetlenmiş eski rejimlerin çöküşü de Rusya İmparatorluğu'nun ezilen halklarının umutsuz durumunu iyileştirmeye hiçbir şekilde katkı sağlamamıştır; bu son yaz gelen haberler masum halkların uğradığı aynı türden acımasız takipleri ve merhametsiz yıkımları içeriyor ki bunlar da Rus halkının karakterine ve başka bütün halklara karşı taşıdığı geleneksel nefrete mütenasip düşmektedir.

Rusya Müslüman Meclisindeki Kırgızların temsilcisi Kassymbraf'un raporuna göre Türkistan'ın Yedisu vilayetinde Rusya İmparatorluğu'nun milli siyasetinin yeni rejim altında da devam edeceği söylenmiş, yani Kırgızlar yaşadıkları vahalardan zorla çöllere veya çorak dağlara nakledilmiş ve tarumar

edilen ekilebilir alanlar Rus çiftçileri ve Kazaklar arasında bölüştürülmüştür. Kırgızlara ait olan sınai tesisler, değirmenler, kültürel kurumlar yerle yeksan edilmiş; bahçelerine Kazaklar yerleştirilmiş, evler yıkılmış ve ölümlerin mezarları bile paramparça edilmiş. Bu şekilde “özgürleştirilen” topraklar Ruslar arasında bölünmüştür. Sürülen mülk sahipleri eski yaşam alanlarının yakınlarına yaklaşmaya cüret ettikleri vakit saldırıya uğramakta, dayak atılarak kötü muameleye tabi tutulmakta, üzerindeki son kıyafete kadar soyulmakta ve vahşi hayvanlar gibi silahla vurulmaktadır. Bunlar Petrograd devrim idaresinin, bu idarenin mahalli komiserinin ve yerel Rus işçi ve asker meclisinin gözleri önünde cereyan etmektedir ki sayılan mercilerin hepsi olaylardan tam da zamanında bilgilendirilmiştir.

Rus gazetesi “Retsch” – sabık nazırlardan Mildjukoff'un organı – Orta Asya şehirlerinden Saissan'da silahlanan Rus askerlerinin gündüz gözü pazar yerinde, şehrin tam ortasında suluherver Kırgız topluluğuna saldırdığını ve masum kalabalıklara karşı resmi bir av başlattığını bildirmektedir; onların kurşun salvosunun kurbanları olarak caddelerde birçok kimse yaralı ve maktul olarak yatmıştır. Bu katliamın sebebi Rus gazetesine göre bir Kırgız'ın bir Rus askerinin kendi parasını gasp etmesine razı olmamasıydı. Mildjukoff'un gazetesi (Retsch 3 Eylül 1917) bu olay hakkında Petrograd'a bir telgraf çekildiğini ama bunun hiçbir sonuca ulaşamadığını ifade etmiştir. Aynı Rus gazetesi Kırgızları iyi, onurlu ve barışçıl bir halk” ve “ülkenin yerli ve en ahlaklı topluluğu” olarak nitelendirmektedir. Bu halkın sonraki akıbeti hakkında Rus emperyalizminin zikredilen başlıca organı bile iyi bir şey söylememektedir ki buradan Rus Orta Asya'sının Müslüman temsilcisi, Taşkent'ten Hocayef beyin raporuna yakın bir sonuç elde edilebilir. O, II. Tekmil Rusya İmparatorluğu Müslümanları kongresinde şunları söylemiştir: Müslümanların yok oluşu eski rejimdeki gibi devam etmektedir. Genel Vali Kropotkin bu amaç doğrultusunda Rus müstemlekeçileri arasında silahlar dağıttıktan sonra kıyım mütemediyen artar hale gelmiştir. (General Kropotkin bu sebepten ötürü Müslümanlar tarafından şikâyet edilmiş, ancak yeni rejimin Rus mahkemeleri önünde aklanmıştır). Sonuç, bu yılın (1917) haziran ayına kadar yaklaşık 50.000 silahsız Kırgızın – kadın ve çocuklarda dahildir – katledilmesi olmuştur. Müslümanların ricası ve talepleri üzerine vilayet yönetimi bir araştırma komisyonu ve bunun yanında silahlı Rus müstemlekeçilerine karşı Kırgızları korumak için askerler göndermiştir. Ancak vilayet idaresi askerlerinin kendileri Kırgızları yok etmeye ve onların mallarını yağmalamaya girişmiştir; Kırgızların vilayet idaresi tarafından da hiçbir koruma bulamadığını kanıtlamak için Kırgızların korunması adına gönderilen hükümet askerleri bahsi geçen araştırma komisyonunun gözleri önünde Pişbek yakınlarında 200 kişiyi ve bir başka yerde 40 kişiyi öldürmüştür.

Przewalek'e giderken yolun iki tarafında da ceset yığınları – erkekler, kadınlar ve çocuklar – görülür, cesetler yer yer üst üste toplanmış haldedir. Hepsisi Rus askerlerinin ve müstemlekeçilerinin işidir. Yurtlarından kovulmuş çok sayıda Kırgız çöllerde veya dağlarda açlıktan ölmüştür. Müslümanlar tekrardan vilayet idaresine, işçi ve asker meclisine ve yerel mercilere müracaat etmişse de bunların hepsi nafile teşebbüsler olarak kalmıştır.

Yedisu bölgesinin temsilcisi Sabir Yussupov kongrede şu raporu açıklamıştır: “Hocayeff'in bildirdiği her şeyi onaylıyorum ve ayrıca bilgiyi paylaşıyorum: Saissan muhيتينin idari komiserliği çok sayıda hali vakti yerinde Müslümanı tutuklamış ve onlardan 5000-15000 Ruble aldıktan sonra onları serbest bırakmıştır.

Bu,-sadece küçük bir kısmı Rus nehri olan - yukarı Volga'dan başlayan ve asırlar süren Rus yayılmasının yöntemidir.

Rusya İmparatorluğu'nun Turan şarkına karşı bugüne kadar 400 yıl süren emperyalist yıkım seferi Hristiyan Batıda ya hiç bilinmedi ya da bilinmek istenmedi. Korkunç Ivan'dan başlayarak modern demokrat Kerenski'ye kadar Rus halk hapishanelerinde boyunduruk altına alınan halklar arasında sayısız işkence ve ölüm yaşanmıştır ki bunları bir Allah bir de cihan tarihi bilir. Kurbanların çoğu ebediyen susmuştur. Rusya kendisiyle müsavi bir medeni devlet olarak tanıyan ve bununla bütün Rus suçlarının sorumluluğuna ortak olan Hristiyan Batı bizim suçumuz hakkında tek bir kelime etmemiştir.

Moskova Avrupa'da da bedbaht kurbanları karşısında vahşi gaddarlığıyla kendisini göstermiştir. Bunu göstermek için Estonya veya Finlandiya'daki, Polonya veya Ukrayna'daki Rus hâkimiyetinin tarihine bakmak yeterlidir. Sadece birkaç hafta önce Karlusch şehrinin Katolik ve birleşmiş sivil halkına karşı Rus askerlerinin giriştiği barbarlara has acımasızlıklarını hatırlamak yeterlidir. Resmî Rus ordu gazetesinin malumatına göre Rus askerleri kadınların göğüslerini ve ellerini kesmiş ve küçük çocukları paramparça etmiştir.

Fakat Rusya İmparatorluğu'nun son yüzyılda Turan şarkında yaptıkları karşısında tüm bu vahşetler sıradan görünmektedir. Volga'dan Baykal Gölü'ne kadar “yabancı halklar” ın büyük çoğunluğu halihazırda

yok edilmiştir. Volga ile Ceyhun nehirleri arasındaki devam eden halk yıkımını bugün bizler şahitler olarak yaşamaktayız.

Medeni ve Hristiyan Batı bu korkunç suçlara řu ana kadar sessiz şahit olarak kalmıştır. Muhtemelen bu sessizlik devam edecek. Ben ise daha fazla susamayacağım, bu yzden cihan harbinin gürültüsü içinde duyulması adına haykırmak istiyorum; dūřman devletlerin silahlı erlerinin birbiriyle savaştığı cihan harbinde vahşetlerin en çirkini henüz yaşanmayı beklemektedir. Bu vahşet bir devletin silahlı adamlarıyla masum ve sadık sivil nüfusa öfke saçması, onları merhametsizce yok etmesidir.

Hristiyan Rusya'yı yüzyıl içinde yaptıkları için şikâyet ediyorum, Rusya devrimci hükümetini bu vahşeti işlemeye bilinçli olarak devam ettiği için şikâyet ediyorum.

Siz Papa hazretlerinin sulh uğrındaki asil çabalarını Allah'ın kutsamasını niyaz ediyorum, o Allah ki yapılan iş iyi olduğu sürece, bunu yapan ister Mekke'nin peygamberini tanısin ister Nasıralı İsa'yı, O'nun nezdinde eşit derecede iyi kabul edilir.

Stokholm Eylül 1917.